

## **יחידה להוראת השעה הפרטנית לכיתות ז'-ח' בנושא: מפיצוח שאלה לניסוח תשובה נכונה ומלאה**

כתבו :

המדריכות הארציות של מדע וטכנולוגיה  
חלו ג'ורג'ט, יהבית לוריא

קראו והעירו :

כהן שושי, לביא טל, למברגר שושי, קושינסקי נירה

**ללא עריכת לשון**

**© כל הזכויות שמורות למשרד החינוך**

משרד החינוך  
מינהל מדע וטכנולוגיה  
הפיקוח על הוראת מדע וטכנולוגיה

## מבוא

יחידה זו עוסקת בביסוס ותרגול מיומנויות של פיצוח שאלה וניסוח תשובות מסוגים שונים (תשובת השוואה, הנמקה, הסבר מדעי). מטרת היחידה לתת מענה להתמודדות עם קשיי תלמידים בקריאת השאלה ובכתיבת התשובה. קשיים אלו אופיינו בעזרת ניתוח תשובות של תלמידים לשאלות מאבחנות במבחנים ארציים. ראו [דוגמא לניתוח שאלה מאבחנת שמדגימה קשיים אלו](#).

- יחידה ההוראה מיועדת לתלמידים מתקשים הזקוקים לזמן והנחייה נוספת בביסוס מיומנויות שהוקנו במסגרת תכנית הלימודים, בבית הספר היסודי ובכיתות ז' וח'.
- לביסוס המיומנויות נבחרו שאלות המתאימות לתלמידי כיתות ז' – ח'.
- השאלות שנבחרו מתבססות על ידע מדעי הקיים אצל התלמידים, במטרה לזמן להם התמודדות מוצלחת עם ניסוח התשובה הנכונה, מבלי שהידע המדעי יהווה עבורם מחסום.
- היחידה כוללת שימוש בתבניות עזר לפיצוח שאלה ולניסוח תשובות מסוגים שונים. אימון התלמידים שמתקשים בכתיבת תשובות באמצעות תבניות אלו, מסייע בניסוח תשובה נכונה מבחינה מדעית ותקינה מבחינה שפתית, ומקטין את הפער בין יכולת התלמיד להשיב ולהסביר בעל פה לבין יכולתו לנסח תשובה מלאה בכתב.

## תיאור יחידת ההוראה

### א. קשיי התלמידים להם היחידה נותנת מענה

תלמידים רבים מתקשים להשיב לשאלות פתוחות. הקשיים נובעים משני מקורות: קריאת השאלה והבנת הנדרש בה וניסוח תשובה נכונה ומלאה. הקשיים מתבטאים בשגיאות טיפוסיות החוזרות על עצמן בתשובות התלמידים במבחנים הארציים, מזה כמה שנים.

יחידת הוראה זו ממוקדת בהתמודדות התלמידים עם הקשיים הללו על פי הפירוט הבא:

#### 1. קשיים בקריאת השאלה והנדרש בה:

- א. קריאת כל רכיבי השאלה- קטע טקסט, סעיפי השאלה, מסיחים, ייצוגים חזותיים.
- ב. זיהוי מילות השאלה וההוראה ומה נדרש בהתאם להן בשאלה.
- ג. הפקת מידע רלוונטי לשאלה מכל רכיבי השאלה

#### 2. קשיים בניסוח תשובה נכונה ומלאה:

- א. קישור בין חלקי המשפטים בתשובה, לצורך השוואה, תיאור והסבר מדעי.
- ב. מתן תשובה מחדשת מעבר למידע הניתן בשאלה.
- ג. שימוש במידע ובנתונים המופיעים ברכיבי השאלה.
- ד. קישור ידע קודם רלוונטי הדרוש למתן התשובה.

### ב. המושגים הנדרשים:

ההוראה בשעה הפרטנית מבוססת על שיח מיטבי עם התלמיד. כדי לקיים שיח שיתרום להתקדמות התלמיד יש לשלב בשיח את המושגים הרלוונטיים להתמודדות עם פיצוח שאלה וניסוח תשובה נכונה ומלאה.

**המושגים הנדרשים הם:** רכיבי השאלה, מילות שאלה, מילות הוראה, מושגים, עובדות, נתונים, ייצוג חזותי, טענה, נימוק, הסבר מדעי.

### ג. רצף הפעילויות ביחידה:

יחידת ההוראה מורכבת משלוש פעילויות:

#### 1. פיצוח שאלה פתוחה

#### 2. פיצוח שאלה ותכנון תשובת השוואה

#### 3. פיצוח שאלה ותכנון תשובת הסבר מדעי

יחידה להוראת השעה הפרטנית מפיצוח שאלה לניסוח תשובה נכונה ומלאה- לכיתות ז' וח'  
היחידה מתבססת על חומרי הדרכה בנושא מקורס מדריכים קידום ה.ל.ה תשע"א

משרד החינוך  
מינהל מדע וטכנולוגיה  
הפיקוח על הוראת מדע וטכנולוגיה

**ד. ביבליוגרפיה**

1. [חומרי הדרכה בנושא פיצוח השאלה- מקורס מדריכים קידום ה.ל.ה תשע"א.](#)
2. [הפקת תועלת ממבחן מפמר תשע"א- ניתוח תשובות שגויות.](#)
3. [הפקת תועלת ממבחן מפמר תשע"ב- ניתוח תשובות שגויות.](#)
4. [מיסמך "אסטרטגיות חשיבה מסדר גבוה" \(2009\), מסמך מנחה למתכנני תוכניות לימודים](#)  
ארציות ומקומיות ולמפתחי חומרי למידה. המזכירות הפדגוגית, האגף לתוכניות לימודים,  
ירושלים.